

Det är spritens fel alltihop...

Det jag ska berätta för dig är helt sant. Det är allt på grund av den flytande djävulen, spriten. Du har säkert hört att det dör tusentals människor varje år till följd av rattfylleri. Det är hemskt, men det är vår vardag. Vi har vant oss vid sådana händelser. Men det här hörde inte till vår vardag, likväl är det hemskt, avskräckande och otroligt, men sant. Har du läst om Tjernobyloolyckan? Jag, hör frågorna redan nu: Tjernobyloolyckan? Vad har den med spriten att göra? Vad snackar du om? Men om du lugnar dig så ska jag förklara det för dig...

Det hela började omkring fyra år innan Tjernobyloolyckan. Det var då som Sergej Dmitrij Kerenskij fick smak för den flytande förbannelsen. Han var anställd vid Tjernobyls kraftverk och kvällen den 25 april så hade han som vanligt smugit sig undan och druckit en skvätt innan han skulle rapporteras saknad. Just denna natt så var det meningen att man skulle stänga ned den fjärde reaktorn för en rutinkontroll. Men så passade man på att lägga in ett test också. Man skulle testa om den avstannande turbinen skulle kunna ge tillräckligt med ström för att hålla igång säkerhetsanordningarna och pumparna till härdens kylvatten, medan man övergick till en annan kraftkälla. Under testet var man också tvungna att stänga av nödkylsystemet till härdens.

- Andreij, börja stänga ned reaktor fyra, ropade administratören som hade godkänt nedstängningen till en av de anställda som jobbade nära reaktorn.
- Men Kurepanova har ju inte kommit, ropade Andreij tillbaka. Kurepanova det var en av de säkerhetsansvariga vid kraftverket som alltid skulle vara med när något test genomfördes.
- Skit i Kurepanova, han kommer inte.
- Men... försökte Andreij.
- Inga men! Det är en order! Röt administratören. Han ville inte att någon skulle förstöra att han hade glömt att meddela säkerhetschefen om testet de stod reda att utföra.

Plötsligt kom en man iklädd kraftverkets egen uniform springandes och höjtade åt dem att avbryta nedstängningen.

- Hoj, hoj där! Sluta! Sluta genast! Vi behöver strömmen! Låt henne gå. Ropade arbetaren upp emot administratören, Andreij och de andra som av någon anledning var samlade vid reaktorkontrollerna.
- Avbryt nedstängningen, vidarebefordrade administratören ordern till Andreij. som skötte kontrollerna.
- Avbryter nedstängningen, upprepade Andreij helt enligt regelboken.

Administratören andades ut i hemlighet, nu kunde han passa på och gå till säkerhetschefen och be om tillstånd att utföra testet under nedstängningen. Gud stod nog på hans sida i kväll.

- Säg genast till Kerenskij att han inte stänger av ECCS:n riktigt än, det hann han säga innan han skyndade iväg i en av de många korridorerna mot säkerhetsavdelningen.

Hans order vidarebefordrades till Sergej Kerenskij som svarade att han inte hade hunnit stänga av den än, vilket var alldeles sant eftersom han hade varit på toaletten och smygsupit. Allt verkade vara frid och fröjd och det var en helt vanlig dag, eller natt, vid kärnkraftverket i den lilla staden Tjernobyli i norra Ukraina. Det var faktiskt så lugnt så att Sergej Popkulova vågade ta sig en tupplur i skymundan. Vem vet... om han inte hade gjort det så skulle det kanske aldrig ha slutat så här.

Den fjärde reaktorn, som det var meningen skulle ha stängts ned den kvällen gick nu på halvfart, inte för att det var något problem i sig men... Den här dagen, den 25 april 1986, den måste ha varit förbannad. När Sergej vaknade till efter omkring en timme så var det något som gnagde i hans bakhuvud. Det var något som han borde göra. Men vad? Han satte sig ned och försökte komma ihåg vad det var som hade hänt under kvällen. Men det var luckor både här och där, han hade nog gått för hårt på spriten i kväll... Men så kom han på något! Reaktor fyra skulle ju stängas ned! Och han kunde inte för sitt liv komma ihåg att han hade stängt av kylsystemet. Så måste det vara! Han skyndade genast iväg till ECCS kontrollpanelen och vred reglaget för effekten till 0. Ett mjukt väsande hördes inuti reaktorn och markerade att kylsystemet stängdes av.

- *Så var det avklarat*, tänkte Sergej nöjt och lutade sig tillbaka i den bekväma stolen.

Vid elvatiden på kvällen så konstaterades det att elektriciteten från reaktor fyra inte längre behövdes och administratören skickades iväg för att avsluta avstängningen. Det var ett stort misstag, men vem kunde veta det? Reaktorn hade gått på halvfart utan någon avkylning ett bra tag nu, men det var det ingen som visste, de trodde ju att Sergej aldrig hade stängt av ECCS:n. Nedstängningen av reaktorn gick smärtfritt och det var inte någon som kom sig för att titta på mätarna som visade temperaturen inuti reaktorn. Hade de gjort det så kanske, kanske hade det gått att undvika den fruktansvärda tragedin. Eftersom inte något av de fyra individuella kylsystemen var igång så svalnade inte reaktorn av, trots att den nu var avstängd, nej den nukleära reaktionen i den överhettade reaktorn fortsatte och vid halv tvåtiden på lördagen den 26 april slet två enorma ångexplosioner sönder reaktorn. Reaktor härden och taket på kärnkraftverket formligen slets sönder av explosionen. Ett kraftigt vitt ljus som var rent ut sagt outhärdligt att titta på så syntes flera mil bort och sekunder efter så smällde flera rutor i kärnkraftverket på grund av tryckvägen. Radioaktivt material sändes upp närmare en kilometer i atmosfären. Det liknade nästan ett fyrverkeri när delarna av taket och reaktorn som kastats upp i skyn av explosionen började glöda av luftmotståndet. De större och tyngre delarna landade ganska nära kärnkraftverket medan i stort sätt all annan radioaktiv materia följde med vinden mot nordväst.

Inuti kärnkraftverket i närheten av den fjärde reaktorn så satt Sergej fortfarande och sov när det hände. Han vaknade till av en skakning som föregick den första av de två explosionerna och han såg på sin monitor som visade insidan av reaktor fyra hur ett skarpt vitt ljus spred sig och en hundradels sekund senare så försvann bilden och ersattes av myrornas krig. Sergej insåg genast att något hade gått fruktansvärt fel, och tittade istället ut genom fönstret ned mot reaktor fyra som var omkring femtio meter framför och snett nedanför honom. Han såg en underlig linje som zickzackade sig fram över reaktorkupan och lite murbruk föll ned. Plötsligt så lystes hela rummet där upp av samma vita ljus som på hans monitor. Hela förloppet gick på lite mer än en sekund och Sergej slungades bakåt av tryckvägen. - *Nu går hela skiten i vuf* .. längre än så kom han inte innan hans medvetande raderades ut från jordens yta.

Samtidigt som detta hände så satt vår administratör och spelade poker med några arbetare. De kände också de dova vibrationerna som föregick den första explosionen med någon tusendel och de vände sig allihopa mot en av de många monitorer som visade vad som föregick alldeles utanför reaktorerna. Samtidigt som de reagerade på det kraftiga ljuset som tycktes stråla ut ur reaktorn som om det var en liten sol där inne, så slets väggen bredvid dem sönder av tryckvägen och de sopades bort samman med det sneda hemmasnickrade träbordet de hade att spela kort på. Korten de spelade med och mynten de spelade om sveptes iväg samman med sjoken av betongväggen som hade funnits bredvid dem bara någon sekund tidigare. Det var inte många på kärnkraftverket som han först så vad som träffade dem. Och de som inte dog i explosionen dog bara minuter senare när den radioaktiva värmen på någon halvminut skapade de hemska, mycket lätt igenkännliga strålblåsorna på deras hud och praktiskt taget smälte huden på sina första offer till nära nog oigenkännlighet.

Det hade varit ca 400 arbetare på Tjernobyli den natten. Av de 237 som inte dog omedelbart utan lades in på sjukhus för akuta strålskador så hade de flesta fått en stråldos på 20 Sievert. Alltså omkring tjugo gånger så intensivt som man normalt får under ett år. Och de var inte de enda som skulle drabbas för en kraftig eld hade brutit ut i byggnaden och det ledde till att ytterligare radioaktiv material spriddes via röken och ångan.

Fortfarande så döer människor till följd av vad som hände för nära nog sexton år sedan.

Och vet du vad? Det är spritens fel alltihop...

Författare

Karin Andersson

A 91 Huvudnässkolan

Vänersborg 2001